

**การศึกษา วิเคราะห์และติดตามประเมินผลการ
ถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลไปยัง
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดน่าน 3 พื้นที่จังหวัด**

**รายงานสรุปการถอดบทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาล
ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Best Practice) กรณีศึกษา 3 พื้นที่จังหวัด**

จัดทำโดย :
สถาบันทรัพยากรน้ำใต้ดิน
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการวิเคราะห์สรุปรวมผลการศึกษาคำโครงการศึกษา วิเคราะห์และติดตาม
ประเมินผลการถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล
ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน

รายงานสรุปการถอดบทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาล
ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Best Practice) กรณีศึกษา 3 พื้นที่จังหวัด

จัดทำโดย สถาบันวิจัยทรัพยากรน้ำใต้ดิน
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กุมภาพันธ์ 2563

คำนำ

กรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยทรัพยากรน้ำใต้ดิน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ดำเนินการรวบรวมผลการศึกษา การศึกษา วิเคราะห์ และติดตามประเมินผลการถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน ร่อง 3 จังหวัด เนื่องจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนปฏิบัติการกำหนดขึ้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 5 ภารกิจ 8 กิจกรรม ประกอบด้วย ภารกิจที่ 1 การขุดเจาะน้ำบาดาล ภารกิจที่ 2 การพัฒนาเป่าล้างบ่อบาดาลเดิม ภารกิจที่ 3 การซ่อมบำรุงรักษาเครื่องสูบน้ำแบบบอลลี ภารกิจที่ 4 การเรียกเก็บค่าใช้น้ำบาดาล และภารกิจที่ 5 การอนุญาตการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตอนบนสุด น้อยกว่า 4 นิ้ว (100 มิลลิเมตร) และมอบอำนาจการอนุญาตใช้น้ำบาดาล ที่อนุญาตใช้ไม่เกินวันละ 10 ลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้ ภารกิจที่ 1 - 3 กรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจให้แก่ อปท. ทั่วประเทศ แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ส่วนภารกิจที่ 4 และ ภารกิจที่ 5 ได้นำร่องถ่ายโอนภารกิจ ดังกล่าวให้กับ อปท. ในเขต พื้นที่น่าน ร่อง 3 จังหวัด เมื่อปี พ.ศ. 2554 ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดขอนแก่น และจะต้องจัดทาระบบการถ่ายโอนภารกิจให้ครบทุกๆ จังหวัดในไม่ช้า ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 เพื่อให้การถ่ายโอนภารกิจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ อปท. สามารถบริหารจัดการด้านน้ำบาดาลตามหลักวิชาการ ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นไปตาม พ.ร.บ.น้ำบาดาล พ.ศ. 2520 ดังนั้นก่อนที่จะมีการถ่ายโอนภารกิจการเรียกเก็บค่าใช้น้ำบาดาล และการอนุญาตเจาะบ่อน้ำบาดาล ให้กับ อปท. ทั่วประเทศ จึงได้ดำเนินการศึกษา ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ในพื้นที่น่าน ร่อง 3 จังหวัด เพื่อกำหนดรูปแบบการถ่ายโอนให้เหมาะสมกับ อปท. แต่ละประเภท รวมทั้งถอดบทเรียนการถ่ายโอนภารกิจใน 3 พื้นที่น่าน ร่อง เพื่อนำไปสู่ การสนับสนุนให้ อปท. ทั่วประเทศมีความพร้อมในการรับโอนและจัดการบริการด้านน้ำบาดาลแทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยสถาบันวิจัยทรัพยากรน้ำใต้ดิน ได้ศึกษาผลการติดตามวิเคราะห์ประเมินผลการถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาลให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน ร่อง 3 จังหวัดแล้ว จึงได้จัดทำรายงานฉบับนี้ คือ รายงานรายงานผลการประเมินความพึงพอใจของ 3 กลุ่มตัวอย่างในการบริหารจัดการภารกิจการถ่ายโอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนประกอบ คือ วิธีดำเนินงาน ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำบาดาลของ อปท. การมีส่วนร่วมในกระบวนการถ่ายโอนภารกิจและบริการจัดการน้ำบาดาลของ อปท. ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจากการบริหารจัดการน้ำบาดาลของ อปท. และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้การดำเนินงานด้านน้ำบาดาลมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการถ่ายโอนด้านน้ำบาดาลในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญรูปภาพ	ง
ส่วนที่ 1 หลักการดำเนินงาน	1
ส่วนที่ 2 บทเรียนการจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่	1
2.1 แนวทางการถอดบทเรียนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่	1
2.2 ผลการถอดบทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่ดี	2
2.3 รูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ	3
2.4 สรุปบทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่ดีพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่	5
ส่วนที่ 3 บทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลในจังหวัดนครราชสีมา	5
3.1 บทเรียนด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและนโยบายน้ำบาดาล	5
3.2 บทเรียนด้านการกำหนดนโยบายน้ำบาดาล	5
3.3 บทเรียนด้านการเรียนรู้ของบุคลากรด้านน้ำบาดาล	6
3.4 บทเรียนด้านการจัดการแผนงานน้ำบาดาลสู่การปฏิบัติ	6
3.5 บทเรียนด้านระบบบริหารจัดการน้ำบาดาล	7
3.6 บทเรียนด้านขั้นตอนการปฏิบัติงานน้ำบาดาลเพื่อให้บริการประชาชน	8
3.7 บทเรียนด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและการสร้างความร่วมมือกับ สถานประกอบการ	9
3.8 บทเรียนด้านการจัดเก็บข้อมูลและการจัดทำแผนผังจุดจุดเจาะน้ำบาดาลระดับพื้นที่ อย่างเป็นระบบ	9
3.9 บทเรียนด้านการจัดเก็บข้อมูลระดับพื้นที่	9
3.10 บทเรียนด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	10
ส่วนที่ 4 บทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลในจังหวัดขอนแก่น	10
ส่วนที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	12

สารบัญญัตราสาร

	หน้า
ตารางที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาล (Best Practice) ของ อปท ในจังหวัดขอนแก่น	11

สารบัญญักรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ 1 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ	4

รายงานสรุปการถอดบทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาล ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Best Practice) กรณีศึกษา 3 พื้นที่จังหวัด

ส่วนที่ 1 หลักการดำเนินงาน

จากการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ สังกัด ลงพื้นที่ภาคสนามใน อปท.จังหวัด เชียงใหม่ นครราชสีมา และขอนแก่น ของคณะทำงานในโครงการทั้ง 3 พื้นที่ จำนวน 91 แห่ง โดยพิจารณา จากสภาพความเป็นจริงของการทำงาน กำหนดคัดเลือก โดยกำหนดเกณฑ์การบริหารจัดการภารกิจด้าน น้ำบาดาลที่เป็นเลิศที่ต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

ส่วนที่ 2 บทเรียนการจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

2.1 แนวทางการถอดบทเรียนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

แนวทางการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ สรุปรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ ตามกรอบการบริหารงาน 4 M (Man Money Material/Method Management) ได้ดังนี้

1) ด้านบุคลากร (Man)

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบคือกองช่าง ปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายอำนวยการ
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเข้ารับการอบรมตามที่กรมทรัพยากร น้ำบาดาลจัดการอบรม

2) ด้านงบประมาณ (Money)

- 1) จัดตั้งงบประมาณในแผนประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) บูรณาการงบประมาณกับโครงการระบบประปา น้ำบาดาลในพื้นที่
- 3) บูรณาการงบประมาณกับโครงการบูรณาการจัดการน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้ง

3 ด้านวัสดุอุปกรณ์/วิธีการ (Material/Method)

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามหนังสือรับมอบการถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาล
- 2) ระบบ กลไก วิธีดำเนินการตามแบบฟอร์มที่กำหนด
- 3) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบข้อมูลการขออนุญาตขุดเจาะและการเก็บ ค่าธรรมเนียมการใช้น้ำบาดาล

4 ด้านการบริหารจัดการ (Management)

- 1) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณสุข โภค ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
- 2) จัดทำแผนเศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรและแหล่งน้ำในพื้นที่บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี
- 3) จัดทำแผนงานด้านน้ำอุปโภค บริโภค และเกษตรกรรมในแผนพัฒนาท้องถิ่น

- 4) จัดทำแผนงานเป่าล้างบ่อเดิมของหมู่บ้านที่ใช้ระบบประปาจากน้ำบาดาล
- 5) จัดทำแผนงานในด้านความรู้พื้นฐานโครงการจัดการน้ำอุปโภคบริโภค
- 6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ประสานกับผู้ขออนุญาตขุดเจาะ/ใช้น้ำบาดาล ช่างเจาะกำหนดขอบเขตงานร่วมกัน
- 7) การติดตามควบคุมการใช้น้ำบาดาลของประชาชนประปาชุมชนจากน้ำบาดาล
- 8) การบำรุงซ่อมแซมเป่าล้างบ่อน้ำบาดาลที่มีอยู่ให้สามารถใช้งานได้ มีน้ำอุปโภคบริโภคและอุดบ่อที่ไม่ใช้แล้ว
- 9) การติดตามผลการดำเนินงานตามคำขอรับใบอนุญาตการออกใบอนุญาต

2.2 ผลการถอดบทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่ดี

การถอดบทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศจำนวน 10 แห่ง โดยพิจารณาจาก 1) จุดเด่นในการบริหารจัดการและการดำเนินงานภารกิจด้านน้ำบาดาลของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ระบบ/กลไกในการบริหารจัดการและการดำเนินงานภารกิจด้านน้ำบาดาลของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (บทบาทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้รับบริการ (ผู้ใช้น้ำบาดาล)) 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามภารกิจด้านน้ำบาดาลของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ตามภารกิจด้านน้ำบาดาลของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 5) จุดที่ความพัฒนาในการบริหารจัดการและการดำเนินงานภารกิจด้านน้ำบาดาลของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

1) จุดเด่น

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจุดเด่นด้านการบริการประชาชน บริการเข้าถึงประชาชน บริการตามคำร้องให้รวดเร็ว เป็นกันเอง มีการให้คำปรึกษาแนะนำผู้รับบริการ
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางของการติดต่อราชการในพื้นที่ และพื้นที่รับผิดชอบไม่ไกลสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย

2) ระบบและกลไกในการบริหารจัดการ

- 1) ด้านบุคลากรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบภารกิจด้านน้ำบาดาลโดยตรง
- 2) ระบบและกลไกการขออนุญาตดำเนินการตามขั้นตอนให้ถูกต้อง
- 3) ติดตามตรวจสอบให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะให้กับผู้ประกอบการที่มาขออนุญาต
- 4) ติดตามตรวจสอบสถานที่ตามคำร้องขออนุญาตที่ให้รวดเร็วที่สุด
- 5) ติดตามรายงานความคืบหน้าในการขออนุญาตให้แก่ผู้ขออนุญาตขุดเจาะและขอใช้น้ำบาดาล
- 6) ประสานงานกับประชาชนในการใช้น้ำบาดาลเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภค
- 7) ติดตามตรวจคุณภาพน้ำทุกปีเพื่อคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน

3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

- 1) ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการขออนุญาตขุดเจาะและขอใช้น้ำบาดาล และให้ความรู้ในเรื่องของทรัพยากรน้ำบาดาล
- 2) ประชาสัมพันธ์เรื่องการขออนุญาตร่วมกันทั้งทางท้องที่และท้องถิ่น
- 3) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงขั้นตอนการดำเนินงาน ระยะเวลา และค่าใช้จ่ายในการขออนุญาตขุดเจาะและขอใช้น้ำบาดาล
- 4) จัดให้มีการประชาคมหมู่บ้าน จัดประชุมทั้งตัวแทนชุมชนในการให้ความรู้การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอย่างสม่ำเสมอ
- 5) รณรงค์ให้ประชาชนประหยัดน้ำ และความสำคัญของปริมาณน้ำบาดาล
- 6) ส่งเสริมให้ผู้นำหมู่บ้านร่วมติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำบาดาลในพื้นที่

4) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่

- 1) น้ำบาดาลเป็นทุนสำรองในเรื่องทรัพยากรน้ำ มีน้ำใช้ ป้องกันภัยแล้ง และส่งเสริมอาชีพ
- 2) ประชาชนมีน้ำอุปโภค-บริโภคและพัฒนาให้เป็นระบบน้ำประปาที่มีคุณภาพ
- 3) ประชาชนมีน้ำบาดาลใช้ในภาคเกษตรกรรม ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและพอเพียง
- 4) แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ภัยแล้ง ในบางพื้นที่และบางฤดูกาล
- 5) ประชาชนภายในตำบลมีผลผลิตที่สูงขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้น

5) จุดที่ควรพัฒนา

- 1) ขั้นตอนในการจัดเตรียมเอกสารและการกรอกข้อมูลเอกสารคำขออนุญาต
- 2) ขั้นตอนในการขออนุญาตกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) บุคลากรควรมีมากขึ้นและสอดคล้องกับภาระงาน
- 4) การติดต่อประสานงานควรมีความสะดวก รวดเร็ว ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง
- 5) การประสานงานระหว่างกรมทรัพยากรน้ำบาดาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจด้านน้ำบาดาล
- 6) ระบบกลไกในการบริหารจัดการควรมีข้อมูล ขั้นตอน และกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน
- 7) การอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติงานตามภารกิจด้านน้ำบาดาลแก่เจ้าหน้าที่ พัฒนาความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติน้ำบาดาล วิธีปฏิบัติงานให้กับบุคลากร
- 8) การอบรมให้ความรู้ในการขออนุญาต การดูแลรักษาระบบเบื้องต้นแก่ประชาชนผู้ขออนุญาตขุดเจาะและใช้น้ำบาดาล

2.3 รูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ

สรุปผลจากการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศจากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และการประชุมถอดบทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้าน

น้ำบาดาลที่เป็นเลิศของผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการคัดเลือกเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ สรุปได้ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ

จากรูปที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ เริ่มต้นจากภารกิจด้านน้ำบาดาลที่มีการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่เป็นเลิศมีการจัดทำยุทธศาสตร์โครงสร้างพื้นฐานและแผนพัฒนาท้องถิ่น มีการบูรณาการกับโครงการพัฒนาทรัพยากรน้ำของท้องถิ่นและโครงการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ บริการด้วยความรวดเร็ว เข้าถึง เป็นกันเองกับประชาชนในพื้นที่ ดำเนินการตามภารกิจการขออนุญาตการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล (ขนาดน้อยกว่า 4 นิ้ว และขนาดมากกว่า 4 นิ้ว) การขออนุญาตใช้น้ำบาดาล (ไม่เกินวันละ 10 ลบ.ม. และมากกว่าวันละ 10 ลบ.ม.) การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการอนุญาตต่าง ๆ การขุดเจาะน้ำบาดาล การพัฒนาเป่าล้างบ่อน้ำบาดาลเดิม การซ่อมบำรุงรักษาเครื่องสูบน้ำแบบบ่อลึก มีการติดตามตรวจสอบพื้นที่การขออนุญาต ติดตามค่าขออนุญาตอย่างใกล้ชิด ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ทั้งระบบประปาน้ำบาดาล การเกษตรกรรม ระบบน้ำอุปโภค บริโภค ทำให้เกิดผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้นของประชาชนในพื้นที่

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตามภารกิจการขออนุญาต การอนุรักษ์ การพัฒนา และการบำรุงรักษาตามภารกิจด้านน้ำบาดาลอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำข้อมูลบ่อน้ำบาดาลและการขออนุญาตให้ถูกต้อง ทันสมัย เป็นปัจจุบัน และมีการสร้างเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ พัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านภารกิจน้ำบาดาลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนใจ เพื่อพัฒนาและขยายผลการถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาลให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

2.4 สรุปบทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่ดีพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

การถอดบทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาล (Best Practice) ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ คณะที่ปรึกษาได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาจากข้อมูลการสัมภาษณ์ประเด็นด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการดำเนินงานตามภารกิจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ความพึงพอใจของผู้ใช้น้ำบาดาล นำคะแนนการประเมินเทียบเป็นร้อยละ คัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีค่าร้อยละของผลรวมคะแนนการประเมิน 10 ลำดับแรก ดังนี้ 1) เทศบาลตำบลลวงเหนือ 2) เทศบาลเมืองแม่ใจ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอ 4) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ก้า 5) เทศบาลตำบลสบเตี๊ยะ 6) เทศบาลตำบลไชยปราการ 7) องค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อนผาก 8) เทศบาลตำบลเชิงดอย 9) องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงฝาง 10) องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ 1) ด้านการบริหารจัดการ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ก้า เทศบาลตำบลเชิงดอย เทศบาลตำบลลวงเหนือ เทศบาลตำบลไชยปราการ 2) ด้านการดำเนินงาน คือ เทศบาลตำบลลวงเหนือ เทศบาลตำบลแม่ใจ 3) ด้านความพึงพอใจ คือ เทศบาลตำบลสบเตี๊ยะ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ก้า องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว จุดเด่นในการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ คือ การบริการประชาชนในพื้นที่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ มีการจัดทำแผนพัฒนา จัดสรรงบประมาณตามแผน มีการติดตามผลการขออนุญาตและการตรวจสอบในพื้นที่ด้วยความรวดเร็ว ทำให้ประชาชนมีน้ำอุปโภค-บริโภคและพัฒนาให้เป็นระบบน้ำประปาที่มีคุณภาพ มีน้ำบาดาลใช้ในภาคเกษตร ใช้ประโยชน์ คุ่มค่า พอเพียง

ส่วนที่ 3 บทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลในจังหวัดนครราชสีมา

พื้นที่จังหวัดนครราชสีมามีการศึกษาและถอดบทเรียนการบริหารจัดการน้ำบาดาลที่ดีได้ 10 ด้านใน 10 พื้นที่ อปท. เช่น ด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและนโยบายน้ำบาดาล ด้านการเรียนรู้ของบุคลากรด้านน้ำบาดาล การจัดการแผนงานน้ำบาดาลสู่การปฏิบัติ ระบบบริหารจัดการน้ำบาดาล ขั้นตอนการปฏิบัติงานน้ำบาดาล เพื่อให้บริการประชาชน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ การจัดเก็บข้อมูลระดับพื้นที่ และ การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น

3.1 บทเรียนด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและนโยบายน้ำบาดาล

เทศบาลตำบลเมืองใหม่โคกกรวด เป็นบริเวณชานเมือง ซึ่งมีการขยายตัวของเมืองสูง และปริมาณความต้องการใช้น้ำที่สูงขึ้น ทางผู้บริหารของเทศบาลมีการกำหนดนโยบายการมีน้ำบาดาลสำหรับพื้นที่ที่ระบบประปาเข้าไม่ถึง และการบำรุงรักษาระบบประปาเดิมให้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา และมีแผนในการพัฒนาเป่าล้างบ่อเดิมและเพิ่มจุดใหม่เพื่อให้บริการในพื้นที่ที่ไม่มีน้ำประปาให้บริการ และมีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่พิจารณาแหล่งน้ำใต้ดินในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการใช้งานหรือไม่ และมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในกองช่าง ซึ่งผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสังกัดได้มีโอกาสฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับน้ำบาดาล แต่อย่างไรก็ตามยังอยากให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาลจัดฝึกอบรมให้อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลให้สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคได้

3.2 บทเรียนด้านการกำหนดนโยบายน้ำบาดาล

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ ความต้องการใช้น้ำมีมากขึ้นจากการเพิ่มของประชากรและกิจกรรมการผลิตทางเศรษฐกิจต่างๆ

ในพื้นที่เขตรับผิดชอบส่วนมากมีการใช้น้ำบาดาลเพื่ออุตสาหกรรม/โรงงาน มีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาล ส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขึ้นมาใช้เพื่อการอุปโภค บริโภคและเพื่อการเพาะปลูก องค์การบริหารส่วนตำบลหนองระเวียงมีความโดดเด่นภารกิจด้านน้ำบาดาล ด้านนโยบาย โดยเป็นนโยบายของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองระเวียง ที่ต้องการให้ประชาชนมีน้ำสะอาดใช้อุปโภค บริโภค อย่างเพียงพอและทั่วถึง เนื่องจากพื้นที่ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองระเวียง มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งและขาดแคลนน้ำเพราะชุมชนอยู่ห่างไกลแหล่งน้ำและขาดแหล่งกักเก็บน้ำ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองระเวียงจึงมีนโยบายให้บรรจุภารกิจด้านน้ำบาดาลอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปีและข้อบัญญัติงบประมาณของหน่วยงานเพื่อความสะดวก รวดเร็วในการใช้งบประมาณดำเนินการ หากเกิดภัยแล้ง นอกจากนี้ ยังมีแผนพัฒนาภารกิจด้านน้ำบาดาลเกี่ยวกับการพัฒนาฐานข้อมูลด้านบ่อน้ำบาดาลในพื้นที่รับผิดชอบทั้งบ่อที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

3.3 บทเรียนด้านการเรียนรู้ของบุคลากรด้านน้ำบาดาล

ศักยภาพด้านบุคลากรของเทศบาลตำบลสูงเนินที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากเทศบาลตำบลสูงเนิน มีบุคลากรที่เป็นวิศวกร และนายช่างโยธาที่ดูแลภารกิจด้านน้ำบาดาลเพียงพอ และบุคลากรมีประสบการณ์/ได้รับการอบรม ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน 5 ภารกิจ 8 กิจกรรม ในงานถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาล โดยได้มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตามภารกิจการถ่ายโอนด้านน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล นอกจากนี้ บุคลากรที่ดูแลรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการถ่ายโอนด้านน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ได้มีการจัดเก็บข้อมูล ผู้ใช้บริการที่มาขอใช้บริการเกี่ยวกับภารกิจด้านน้ำบาดาลของเทศบาลตำบลสูงเนิน และบุคลากรได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภารกิจด้านน้ำบาดาล ซึ่งจากการศึกษาทำให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจการถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นอย่างดี รวมทั้งได้มีการจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานให้กับประชาชนผู้ใช้บริการได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขอใช้บริการด้านน้ำบาดาล ที่เทศบาลตำบลสูงเนินทำให้สามารถส่งเสริมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการถ่ายโอนด้านน้ำบาดาลได้เป็นอย่างดี

3.4 บทเรียนด้านการจัดการแผนงานน้ำบาดาลสู่การปฏิบัติ

องค์การบริหารส่วนตำบลลาดบัวขาว ตั้งอยู่ที่ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

1) การบริหารงานตามภารกิจการถ่ายโอนน้ำบาดาล

1.1) ด้านบุคลากร มีการจัดการทางด้านบุคลากรรับผิดชอบภารกิจถ่ายโอนน้ำบาดาล คือ กองช่าง

1.2) ด้านงบประมาณ มีการวางแผนกระบวนการจัดการทางด้านงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณไปใช้ในการกิจน้ำบาดาล

1.3) ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ มีการจัดเก็บข้อมูลผู้ใช้น้ำบาดาล เช่น การขออนุญาตขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล ทั้งในส่วนของรายชื่อผู้ใช้น้ำบาดาล สถานที่ตั้งของบ่อน้ำบาดาล จำนวนบ่อน้ำบาดาล ขนาดของบ่อน้ำบาดาล และอื่นๆ โดยการทำการสำรวจเพื่อเป็นระบบฐานข้อมูลได้ดำเนินการเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้การจัดทำระบบฐานข้อมูลน้ำบาดาลได้รับการอบรมจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

1.4) ด้านการบริหารจัดการ

- หน่วยงานได้จัดทำแผนพัฒนาน้ำบาดาลในแผนปฏิบัตินโยบาย 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบล และได้นำแผนมาสู่การปฏิบัติเพื่อรองรับความต้องการใช้น้ำบาดาลของทุกภาคส่วนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

- มีการดำเนินงานภารกิจด้านน้ำบาดาลตามขั้นตอนของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูลการถ่ายโอนภารกิจน้ำบาดาล

2) การปฏิบัติงานตามภารกิจการถ่ายโอนน้ำบาดาล

- ได้รับหนังสือเอกสารจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาลในการถ่ายโอนภารกิจน้ำบาดาลสู่องค์กรบริหารส่วนตำบล และได้ปฏิบัติตามคู่มือของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เช่น การขออนุญาตขุดเจาะน้ำบาดาล

- ได้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบพื้นที่ของผู้ที่เข้ามาขออนุญาตใช้น้ำบาดาล และดำเนินการพิจารณาตามระเบียบที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลกำหนดไว้ให้ถูกต้องตามกฎหมาย

- ได้จัดเก็บค่าธรรมเนียมการขออนุญาตใช้น้ำบาดาลตามอัตราที่กำหนดไว้เพื่อเป็นรายได้ ในการนำมาพัฒนาพื้นที่ในเขตรับผิดชอบขององค์กรบริหารส่วนตำบล

- ได้จัดทำแผ่นพับให้ความรู้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนด้านน้ำบาดาล

3) การติดตาม ประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามภารกิจถ่ายโอนน้ำบาดาล

- ประกาศข้อมูลข่าวสาร ภารกิจการถ่ายโอนน้ำบาดาลให้กับประชาชนได้รับทราบ โดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การจัดเวทีประชาคม และการจัดทำเอกสารเผยแพร่ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข้อมูลข่าวสารตรงกัน

- ได้ระดมความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับภารกิจน้ำบาดาล เพื่อเป็นการติดตามและประเมินผลการทำงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล

3.5 บทเรียนด้านระบบบริหารจัดการน้ำบาดาล

องค์กรบริหารส่วนตำบลพญาเย็น ตั้งอยู่ที่ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีการบริหารจัดการที่ดี คือ

1) การบริหารงานตามภารกิจการถ่ายโอนน้ำบาดาล

1.1) ด้านบุคลากร มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาล บุคลากรเกี่ยวข้องได้รับการเรียนรู้การดำเนินงานด้านการถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาล

1.2) ด้านงบประมาณ มีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินงานตามภารกิจ มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับภารกิจการถ่ายโอนน้ำบาดาล เช่น การเป่าล้างบ่อ และการซ่อมแซม มีการของบประมาณสนับสนุนภารกิจการถ่ายโอนน้ำบาดาลจากหน่วยงานภายนอก แม้ว่าจะไม่เคยได้รับงบประมาณ

1.3) ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ มีอุปกรณ์สำนักงาน มีระบบคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และโปรแกรมเพื่อเก็บข้อมูลรายชื่อผู้ใช้น้ำบาดาล มีเครื่องมือและอุปกรณ์พื้นฐานสำหรับงานน้ำบาดาล

1.4) ด้านการบริหารจัดการ มีการจัดทำแผนงานเพื่อบริหารจัดการตามภารกิจการถ่ายโอนน้ำบาดาล เช่น งานซ่อมแซม มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารเกี่ยวกับภารกิจการถ่ายโอนน้ำบาดาลที่ชัดเจน มีการจัดทำกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ กำหนดบทบาท หน้าที่และการทำงานของผูปฏิบัติงานตามกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

2) การปฏิบัติงานตามภารกิจการถ่ายโอนน้ำบาดาล

2.1) ได้ดำเนินการตามคู่มือการขออนุญาตเจาะบ่อน้ำบาดาลและการอนุญาตใช้น้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล รวมถึงได้จัดทำตามคู่มือการเรียกเก็บค่าใช้น้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

2.2) ได้ทำเรื่องคำขออนุญาตเจาะบ่อน้ำบาดาลและอนุญาตใช้น้ำบาดาลพิจารณาตามข้อมูลจากแผนที่แหล่งน้ำบาดาลและระเบียบของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

2.3) ได้ตรวจสอบและติดตามผู้ประกอบการน้ำบาดาลให้ขออนุญาตเจาะบ่อน้ำบาดาล ขออนุญาตใช้น้ำบาดาลตามกฎหมาย รายงานการอนุญาตเจาะบ่อน้ำบาดาลและใช้น้ำบาดาลให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาลตามรูปแบบที่กำหนด มีการตรวจสอบปริมาณการใช้น้ำบาดาลและแจ้งให้ติดตั้งมาตรวัดน้ำตามที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลกำหนด และมีการนำค่าธรรมเนียมการอนุญาตให้เป็นรายได้ของ อปท.

3) การติดตาม ประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามภารกิจถ่ายโอน

3.1) มีวิธีการ /รูปแบบในการติดตามการดำเนินงานตามภารกิจด้วยระบบคอมพิวเตอร์

3.2) มีการกำหนดช่วงระยะเวลา คือประมาณ 1 สัปดาห์ในการตรวจสอบการดำเนินงานตามภารกิจ

3.3) มีแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

3.4) มีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมตามภารกิจผ่านการประชาคมหมู่บ้าน

3.5) มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภารกิจด้านน้ำบาดาลให้กับประชาชนในท้องถิ่น มีการสื่อสารถึงประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง

3.6) มีการนำข้อคิดเห็นจากประชาชนไปใช้ในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การแก้ไขปัญหา น้ำบาดาลขุ่น และมีตะกอน เป็นต้น

3.6 บทเรียนด้านขั้นตอนการปฏิบัติงานน้ำบาดาลเพื่อให้บริการประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง มีการจัดสถานที่ไว้ให้บริการประชาชนที่มาติดต่อหรือรับบริการที่เกี่ยวข้องกับน้ำบาดาล ซึ่งกลุ่มงานนี้ สังกัดอยู่ในกองช่าง และมีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานรับผิดชอบโดยตรง ซึ่งมีหน้าที่ให้ข้อมูลแก่ผู้มาติดต่อด้านน้ำบาดาล รับเรื่องและประสานงานในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งบุคลากรด้านเทคนิคของกองช่าง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภายใน และหน่วยงานภายนอก มีการจัดเตรียมแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องไว้ให้บริการแก่ประชาชน มีการจัดคิวการให้บริการตามลำดับ มีการให้บริการด้วยความเสมอภาค มีการแสดงแผนผังขั้นตอนการดำเนินงานให้แก่ผู้ใช้บริการรับทราบ และมีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสาร มีการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตลอดจน มีเบอร์โทรศัพท์ ให้ผู้ใช้บริการสามารถติดต่อสอบถามติดตามความคืบหน้าของการดำเนินงานได้ และได้มีการประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนการให้บริการต่างๆ ไปยังประชาชนในเขตพื้นที่โดยผ่านเครือข่ายผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่ และสมาชิก อบต.

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ประชาชนที่มาติดต่อเพื่อขอรับใบอนุญาตเจาะและขอรับใบอนุญาตใช้น้ำบาดาลที่ขนาดเล็กกว่า 100 มิลลิเมตร หรือมีปริมาณน้ำน้อยกว่า หรือเท่ากับ 10 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน มีจำนวนน้อยมาก ซึ่งผู้มาขอรับบริการส่วนใหญ่เป็นคำขอที่มีขนาดบ่อตั้งแต่ 100 มิลลิเมตร ขึ้นไป หรือปริมาณน้ำเกินกว่า 10 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และ ส่วนใหญ่มอบอำนาจให้ช่างเจาะน้ำบาดาลเป็นผู้ดำเนินการแทน ดังนั้นทาง อบต. จึงทำหน้าที่รับเรื่องและส่งต่อให้กับสำนักงานทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 5 นครราชสีมา เพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป อย่างไรก็ตามทาง อบต. ได้มีการประชาสัมพันธ์ไปยังประชาชนในพื้นที่บริการผ่านเครือข่ายผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ทราบข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการน้ำบาดาลอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีผู้ใช้น้ำบาดาลในพื้นที่เป็นสัดส่วนที่มากเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้จากแหล่งอื่น

3.7 บทเรียนด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ

ด้วยบริบทสภาพพื้นที่เขตการดูแลของ อบต.วังน้ำเขียว มีสถานประกอบการประเภทต่างๆ อยู่จำนวนมาก จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบและเจ้าของสถานประกอบการพบว่า อบต. ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการขุดเจาะน้ำบาดาลที่ถูกกฎหมายให้กับสถานประกอบการอย่างทั่วถึง และต่อเนื่องและในบางครั้งเจ้าของกิจการไม่ได้เข้าไปร่วมประชุมกับทาง อบต.ทางเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบก็มีการดำเนินการเคาะประตูเข้าถึงบ้านเพื่อเข้าไปให้ข้อมูลเกี่ยวกับการขุดเจาะน้ำบาดาลที่ต้องมีการขออนุญาตให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

พื้นที่เขตวังน้ำเขียวมีสถานประกอบการมาก การประชุมร่วมกับ อบต.จึงค่อนข้างจะเป็นไปได้ยากแต่การที่ทาง อบต.มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปพบปะพูดคุยทำความเข้าใจกับสถานประกอบการนี้ ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการเป็นอย่างดี ซึ่งสถานประกอบการส่วนใหญ่จะรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ แนวทางการขุดเจาะน้ำบาดาลและมีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับสามารถติดต่อสอบถามสายตรงกับ อบต. ก็ยังสามารถทำได้ง่ายและสะดวก

สำหรับการให้บริการประชาชน อบต. ได้มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทางสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมกับ อบต. โดยมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์และมีการให้ความรู้ในตอนออกประชาคมซึ่งชาวบ้านก็มีความสนใจเพราะพื้นที่ของ อบต.วังน้ำเขียวเองก็เป็นพื้นที่ทางการเกษตรกรรมแบบลาดภูเขาที่ชาวบ้านต้องการขุดเจาะน้ำบาดาลแต่ก็มีปัญหาในการขออนุญาตในการประชาคม แต่ละครั้งก็เน้นการให้ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ

3.8 บทเรียนด้านการจัดเก็บข้อมูลและการจัดทำแผนผังจุดขุดเจาะน้ำบาดาลระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบ

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง มีความโดดเด่นด้านการจัดเก็บข้อมูลและการจัดทำแผนผังตำแหน่งขุดเจาะน้ำบาดาลระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบ

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบงมีการดำเนินการขับเคลื่อนการทำงานอย่างเป็นระบบและมีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ในการรับผิดชอบงานด้านการน้ำบาดาล เป็นการเฉพาะพร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบนั้นเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับ การดำเนินงานภารกิจที่เกี่ยวข้องกับน้ำบาดาลอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลยังได้มีการดำเนินการจัดทำแผนที่ข้อมูลน้ำบาดาลในเขตพื้นที่ที่โดยมีข้อมูลในเชิงลึกทั้งบ่อบาดาลที่มีการขุดเจาะถูกต้องตามกฎหมายและบ่อที่มีการขุดเจาะก่อนที่จะมีการบังคับใช้ตามกฎหมายกำหนดพร้อมทั้งมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีการจัดทำแผนผังขั้นตอนการขออนุญาตการขุดเจาะน้ำบาดาลอย่างชัดเจน และนอกจากนี้ยังมีระบบการแจ้งการตรวจสอบคุณภาพน้ำบาดาลในเขตพื้นที่ไว้สำหรับการตรวจสอบ

3.9 บทเรียนด้านการจัดเก็บข้อมูลระดับพื้นที่

อบต.หินโคน เป็น อบต.ขนาดเล็กพื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรมมีการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลระดับพื้นที่เกี่ยวกับการขุดเจาะน้ำบาดาลได้อย่างเป็นระบบ รวมทั้ง อบต.ได้ดำเนินการเน้นย้ำการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการขุดเจาะน้ำบาดาลที่ให้ความถูกต้องตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะบ่อน้ำบาดาลระดับพื้นที่ โดยใช้เวทีประชาคมเป็นหลัก นอกจากนี้สำหรับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบก็มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะหาข้อมูลใหม่ๆ เกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจน้ำบาดาลอย่างสม่ำเสมอและสามารถตอบคำถามกับพี่น้องประชาชนในระดับพื้นที่ได้เกี่ยวกับการขออนุญาตขุดเจาะน้ำบาดาล

นอกจากนี้ ยังมีการเฝ้าระวังการขุดเจาะน้ำบาดาลที่ผิดกฎหมายและมีแนวทางในการวางแผนการจัดเก็บข้อมูลบ่อน้ำบาดาลที่มีการขุดเจาะก่อนกฎหมายบังคับ โดยจัดเก็บเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการกักน้ำบาดาลซึ่งในอนาคต อนาคต.จะต้องรับรู้เกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าว ซึ่งจะต้องมีการเรียกใช้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจทางการบริหารต่อไป

3.10 บทเรียนด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลเฉลียง อำเภอบรบือ จังหวัดนครราชสีมา เป็น อบต. ขนาดกลางพื้นที่ส่วนมากร้อยละ 90 ทำการเกษตรและใช้น้ำบาดาลค่อนข้างมาก มีความโดดเด่นภารกิจด้านน้ำบาดาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนจากเวทีประชาคมที่เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเฉลียงได้ดำเนินการประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์การถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาลให้ประชาชนในพื้นที่ทราบถึงบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในภารกิจด้านน้ำบาดาลอยู่ในความรับผิดชอบของกองช่างมีการกิจด้านรับเรื่องคำขอต่างๆ ด้านน้ำบาดาลและประสานไปยังหน่วยงานระดับจังหวัดหรือกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เพื่อสื่อสารทำความเข้าใจให้แต่ละหมู่บ้านเสนอโครงการประจำปีงบประมาณมายังองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาตามความจำเป็นเร่งด่วน โดยหน่วยงานมีงบประมาณฉุกเฉินเพื่อใช้ด้านน้ำบาดาล นอกจากนี้ ยังมีการทำประชาคมเพื่อขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่ออุปโภคบริโภคของหมู่บ้าน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ขุดเจาะและมีคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชนร่วมบริหารจัดการ เช่น น้ำประปาหมู่บ้าน น้ำดื่มแต่ละหมู่บ้าน (เรื่องรายรับ-รายจ่ายจากการจำหน่ายน้ำเพื่อบริโภค) ทำให้ประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการด้านการใช้ประโยชน์จากน้ำบาดาล

ส่วนที่ 4 บทเรียนรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลในจังหวัดขอนแก่น

ภารกิจด้านน้ำบาดาล เป็นหนึ่งในหลายภารกิจที่ราชการส่วนกลาง ได้ถ่ายโอนมาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการศึกษา อปท.ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การให้บริการตามภารกิจด้านน้ำบาดาล ไม่ค่อยเกิดขึ้นบ่อยนัก จึงเป็นภารกิจรองๆ ที่ อปท.จะให้ความสำคัญ อย่างไรก็ตามจากการศึกษา อปท.ในจังหวัดขอนแก่น 10 แห่ง ที่ได้คะแนนการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศ 5 ด้าน คือ (1) ด้านนโยบาย/แนวปฏิบัติ (2) ด้านบุคลากร (3) ด้านงบประมาณ (4) ด้านกระบวนการจัดบริการ (5) ด้านสภาพแวดล้อมการบริการ ยังไม่พบว่ามีหน่วยงานใดที่มีการปฏิบัติเป็นประจำ (เต็ม 3 คะแนน) ในทุกด้าน แต่ละหน่วยงานมีแนวทางปฏิบัติที่ดีบางด้านต่างกันไป อย่างไรก็ตาม หากสังเคราะห์บทเรียน เพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศของ อปท.ในจังหวัดขอนแก่น สามารถถอดบทเรียนได้ตามตาราง 1

ตารางที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาล (Best Practice) ของ อปท.ในจังหวัดขอนแก่น

ด้าน	องค์ประกอบ	คำอธิบาย
1.นโยบาย/ แนวปฏิบัติ	1.1 การมอบหมายหน้าที่	มีการมอบหมายนโยบายไว้กับบุคลากรที่รับผิดชอบ เช่น ปลัด ผอ.กองช่าง นายช่าง เจ้าหน้าที่ ให้ดูแลภารกิจนี้
	1.2 ยึดหลักธรรมาภิบาล	ใช้หลักธรรมาภิบาลในการทำงาน ให้มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต ซื่อตรง มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ถือประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐ และเอกชนได้อย่างราบรื่น
	1.3 มีแนวทางการบริการประชาชนที่ดี	ให้บริการแก่ประชาชนด้วยความเสมอภาค ประหยัด ทันเวลา เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน, รับฟังข้อคิดเห็น ข้อร้องเรียนของประชาชน นำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะไปปรับปรุง กำหนดให้การบริการดียิ่งขึ้น
	1.4 การปฏิบัติตามกฎหมาย	ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และพยายามให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ตามขอบเขต บทบาทหน้าที่ของ อปท. ที่จะทำได้
2.บุคลากร	2.1 ภาวะผู้นำ	ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ให้การสนับสนุนภารกิจนี้ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกับผู้ใต้บังคับบัญชา “นายกเป็นที่รักของประชาชนและผู้ร่วมงาน”
	2.2 ความเข้าใจในงาน	ผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการประชาชน เข้าใจเนื้อหาสาระของงาน รู้ว่าอะไรทำได้ ทำไม่ได้
	2.3 มีจิตบริการ	ผู้ให้บริการประชาชนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการอย่างเต็มที่ เอาใจใส่ กระตือรือร้น บริการด้วยความเต็มใจและเป็นกันเอง
	2.4 แสวงหาความรู้	ผู้ให้บริการ/ผู้ปฏิบัติงาน หมั่นแสวงหาความรู้โดยการเข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนา รวมถึงค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเอง และประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน
3.ด้าน งบประมาณ	3.1 จัดเตรียมงบประมาณให้เพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจ	มีการกำหนดงบประมาณเอาไว้ในแผนประจำปี หรือมีการกำหนดงบประมาณในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วน เช่น ภาวะภัยแล้ง
	3.2 ขอกการสนับสนุนงบประมาณ/ทรัพยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	หากภารกิจใดเกินความสามารถหรืองบประมาณที่มี ก็อาจขอความร่วมมือ สนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น อบจ. ในการเป่าล้าง ขุดเจาะ ฯลฯ

ตารางที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาล (Best Practice) ของ อปท.ในจังหวัดขอนแก่น(ต่อ)

ด้าน	องค์ประกอบ	คำอธิบาย
4.กระบวนการจัดการบริการ	4.1 บริการอย่างมีมาตรฐาน	มีลำดับขั้นตอนชัดเจน ทำอย่างเป็นระบบ มีการติดตามประเมินผล เป็นตัวกลางประสานงานระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ
	4.2 บริการที่มุ่งเน้นลูกค้า	มองผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง โดยอำนวยความสะดวกทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ไม่ปฏิเสธหรือปิดการรับผิดชอบ
	4.3 บริการด้วยใจ (Service Mind)	ให้ความเป็นกันเองกับผู้ขอรับบริการ ยิ้มแย้มแจ่มใส ต้อนรับ พุดคุย สร้างความประทับใจเมื่อแรกพบ
	4.4 บริการอย่างรวดเร็ว	เน้นอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ให้ได้รับบริการตามเวลาที่เหมาะสม ไม่ปล่อยให้รอนาน ถูกต้อง ตรงเวลา มีการติดตามผล แจ้งผลไปให้ผู้รับบริการทันที
5.สภาพแวดล้อมการบริการ	5.1 การจุดบริการแบบเบ็ดเสร็จ (One stop service)	มีจุดให้บริการ ที่ประชาชนสามารถขอรับบริการได้โดยสะดวก เบ็ดเสร็จ ไม่ต้องไปตามโต๊ะหรือแผนกต่างๆ
	5.2 มีสถานที่ให้บริการที่ดี	มีการจัดสถานที่สำหรับให้บริการ เช่น มีเก้าอี้ พื้นที่นั่งรอ น้ำดื่ม เป็นสัดส่วน เหมาะสมกับผู้รับบริการ
	5.3 มีอุปกรณ์การให้บริการครบถ้วน	มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ เช่น แบบฟอร์ม ปากกา แผ่นพับข้อมูล ชาร์ตแจ้งลำดับขั้นตอนการบริการ คอมพิวเตอร์ สำหรับการให้บริการครบถ้วน

ส่วนที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ

การถอดบทเรียนโครงการศึกษา วิเคราะห์ และติดตามประเมินผล การถ่ายโอนภารกิจด้านน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลไปยัง อปท. ในเขตพื้นที่จังหวัดนาร่อง 3 จังหวัดครั้งนี้ ทำให้เห็นว่า อปท.หลายแห่ง มีความพยายามจะดำเนินการด้านน้ำบาดาลให้เกิดแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มี อปท.ใดที่สามารถบริหารจัดการภารกิจด้านน้ำบาดาลที่เป็นเลิศได้ครบทุกด้าน แต่ละแห่งมีจุดเด่นที่ต่างกัน เช่น ด้านนโยบายแนวปฏิบัติ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านกระบวนการจัดการบริการด้านสภาพแวดล้อมการบริการ การจัดการข้อมูล กระบวนการมีส่วนร่วม และการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาที่พบข้อสังเกตบางประการ คือ การถ่ายโอนภารกิจใดๆ จากราชการส่วนกลาง ลงสู่ส่วนท้องถิ่นนั้น ต้องกระทำโดยอาศัยเครือข่ายความร่วมมือ ในเชิงวิชาการและการปฏิบัติจากหลาย ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ กรม/หน่วยงาน ที่ถ่ายโอนภารกิจ ต้องเป็นเสมือน “พี่เลี้ยง” ให้กับ อปท. อย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง เพื่อสร้างระบบการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศขึ้นมา เพราะหลายภารกิจนั้น อปท.ยังขาดความรู้ความเข้าใจ งบประมาณ บุคลากร แต่ข้อจำกัดของหน่วยงานราชการส่วนกลางนั้น คือ ไม่สามารถดูแลหรืออำนวยความสะดวกให้กับ อปท.ได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น การสร้าง อปท. ต้นแบบก็เป็นภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งภายใต้การสร้างระบบธรรมาภิบาลน้ำบาดาล และ ระบบการกระจายอำนาจในภารกิจด้านน้ำบาดาลลงสู่ท้องถิ่น ทั้งนี้อาจจะต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานภูมิภาค สถาบันการศึกษา ซึ่งมีบุคลากรและความรู้ที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะของ อปท.ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกระบวนการฝึกอบรมบุคลากรและถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยัง อปท. ทั่วประเทศ

